

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

Waterwegen en Zeekanaal NV
afdeling Zeeschelde
W. Dauwe
Anna Bijns-gebouw, Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
B 2018 ANTWERPEN
België

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
ffwet@rvo.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155.toek.js

Bijlagen

5

Datum

Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte heer Dauwe,

Naar aanleiding van uw verzoek van 31 mei 2013 en de aanvullingen hierop van 13 juni 2013 en 20 juni 2013, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2013/0155, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis, alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis, alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de veldspitsmuis, buizerd, kerkuil en de ransuil.

Procedure

Op grond van het besluit dat door de Minister van destijds het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (nu: Economische Zaken) in overeenstemming met de Minister van destijds het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (nu: Infrastructuur en Milieu) is genomen na overleg in de Ministerraad op 17 december 2004, wordt de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten ter uitvoering van het project realisering estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder gecoördineerd (artikel 3.35 lid 1 onder 1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro)). De Staatssecretaris van Economische Zaken treedt formeel op als coördinerend bestuursorgaan. Daarbij is in het convenant tussen het Rijk en Provincie Zeeland afgesproken, dat de provincie Zeeland de feitelijke voorbereiding ter hand neemt. De coördinatie heeft tot doel de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten voor het project af te stemmen en gelijktijdig te laten plaatshebben.

De coördinatie heeft tot gevolg dat op deze besluiten de procedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en de bijzondere regels in artikel 3.35 lid 4 Wro van toepassing zijn.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

De voorbereiding en bekendmaking van het inpassingsplan wordt gecoördineerd met de voorbereiding en bekendmaking van de op aanvraag of ambtshalve te nemen besluiten die nodig zijn om de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder te kunnen realiseren. Het betreft de volgende vergunningen en ontheffingen: vergunning op grond van de Nb-wet 1998, ontheffing op grond van de Flora- en faunawet, twee ontgrondingsvergunningen, watervergunning en het besluit tot onttrekking van de wegen aan het openbaar verkeer. Naast de vergunningen en ontheffingen, moet er ook nog een aantal meldingen gedaan worden (zoals ten aanzien van sloop en in het kader van het Besluit bodemkwaliteit). Deze meldingen worden wel voorbereid, maar zullen pas kort voor de aanvang van de werkzaamheden worden ingediend.

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

De Crisis- en herstelwet is van toepassing op dit project. In bijlage 1, onder 2.1 van de Crisis- en herstelwet wordt verwezen naar afdeling 3.5 van de Wro. Binnen deze afdeling is het inpassingsplan opgenomen.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Realisering estuariene natuur in de Hertogin Hedwigepolder" waarbij een intergetijdengebied gecreëerd wordt door middel van een landwaartse verlegging van de Scheldedijk en een éénmalige ingreep waarna het systeem de vrijheid krijgt zichzelf te ontwikkelen. Deze éénmalige ingreep omvat een aantal werkzaamheden:

- De bouw van een waterkerende Sigma/Deltadijk;
- Het maken van bressen in de huidige primaire kering en het afgraven van dijkdelen tot schor- of polderniveau;
- Het graven en/of dempen van kreekaanzetten en grachten/berm- en perceel sloten;
- Het rooien van opgaande vegetatie;
- Het bouwen van een nieuw, visvriendelijk pompgemaal;
- Maatregelen met betrekking tot natuurinrichting en ontsluiting voor toezicht en beheer.

Het slopen van de gebouwen is door de initiatiefnemer buiten deze aanvraag gehouden. In een later stadium, naar verwachting in 2015, komt de sloop van de gebouwen aan de orde. Indien er in de bebouwing voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn dient initiatiefnemer dit mee te nemen in de procedure en eventueel een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aan te vragen.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), buizerd (*Buteo buteo*), kerkuil (*Tyto alba*) en de ransuil (*Asius otus*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9, 11 en 13, lid 1, van de flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*) alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9 en 13, lid 1, van de flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren rugstreeppad (*Bufo calamitha*) voor de periode van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2020.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155

Zienswijzen op het ontwerpbesluit

In het kader van de gecoördineerde procedure hebben de verschillende ontwerpbeschikkingen, waaronder het ontwerp van dit besluit, ter inzage gelegen van 20 augustus 2013 tot en met 30 september 2013. Binnen de genoemde periode van zes weken bestond de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen. Er zijn in deze periode 2014 zienswijzen ingediend; hiervan zijn 1896 zienswijzen gedeeltelijk gericht tegen het ontwerp van dit besluit. Voor een samenvatting van en onze reactie op de ingediende zienswijzen verwijzen wij naar de Nota van Beantwoording Hertogin Hedwigepolder van 9 december 2013, waarin op alle ingediende zienswijzen wordt ingegaan. Deze nota vormt onderdeel van het onderhavige besluit. Voor zover een zienswijze aanleiding heeft gegeven tot aanpassing van het besluit of de daarbij ter inzage te leggen stukken, is dat in de Nota van Beantwoording aangegeven. In dit definitieve besluit zijn enkele administratieve wijzigingen doorgevoerd; te weten een onjuiste datum voor het indienen van het eerste monitoringsverslag, deze datum ligt inmiddels in het verleden en is daarmee niet meer actueel en een ontbrekende datum van ontvangst van aanvullingen welke wel in deze brief genoemd is maar abusievelijk niet in de bijbehorende ontheffing en het herstellen van enkele typfouten.

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de veldspitsmuis zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet. De buizerd, kerkuil en de ransuil zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels is alleen ontheffing nodig indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hieronder zal dit nader worden toegelicht. De rugstreeppad is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet.

De gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de rugstreepdpad zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De veldspitsmuis is tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten¹.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155

Verbodsbepalingen

Op grond van de artikelen 9, 11 en 13 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen; nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren; te vervoeren en onder zich te hebben.

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld holen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Afwijzing rugstreepdpad

De rugstreepdpad is, ondanks gericht onderzoek, niet aangetroffen in het plangebied. Ten aanzien van de rugstreepdpad wordt dan ook geconcludeerd dat u geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreedt; een ontheffing is dan ook niet aan de orde. Echter teneinde vestiging van de rugstreepdpad in het plangebied te voorkomen dient u in het kader van de zorgplicht genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet de door u voorgestelde maatregelen uit te voeren.

Afwijzing artikelen 9 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet

U heeft ontheffing aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor zover dit het vangen en vervoeren van de veldspitsmuis betreft. U stelt hierbij de volgende maatregel voor:

- Voorafgaand aan het ongeschikt maken van het leefgebied wordt door middel van life traps een vangstronde gehouden in augustus tot november, de minst kwetsbare periode. Hierbij wordt per vangstplaats om de 10 meter een paar vallen geplaatst met een minimum van 20 vallen per vangstplaats. De vallen worden 2 tot 4 nachten voorafgaand aan de daadwerkelijk vangstronde open neergezet zodat de aanwezige veldspitsmuizen kunnen wennen.

¹ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2011, 147.

U heeft hiervoor echter geen ontheffing nodig, omdat het niet de bedoeling is deze soort definitief aan de natuur te onttrekken en onder u te houden, maar te verplaatsen binnen hun natuurlijke leefomgeving. Slechts als soorten niet binnen een redelijke termijn worden teruggeplaatst, heeft u ontheffing nodig van artikel 13, lid 1, van de Flora- en faunawet. De zorgplicht uit artikel 2 van de Flora- en faunawet is wel van toepassing. Er worden door u maatregelen voorgesteld om de zorgplicht na te leven. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en/of bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Instandhouding van de soorten

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. De gewone dwergvleermuis heeft met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen in de bebouwing in het plangebied. Deze gebouwen zijn echter, vanwege het ontbreken van een toestemming om de gebouwen te betreden, niet onderzocht.

Onderzoek zal in een later stadium plaats vinden waarna een separate aanvraag ingediend wordt voor de sloop van de gebouwen. Er is bij deze beoordeling vanuit gegaan dat er zich verblijfplaatsen in de gebouwen bevinden en dat de vliegroutes naar de gebouwen essentieel zijn voor het voortbestaan van de vaste rust- of verblijfplaats.

Gewone dwergvleermuizen leven in een netwerk met verschillende voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen, verbonden door vliegroutes. Om dit netwerk te kunnen beoordelen is het belangrijk om te weten wat de exacte functie van de verschillende onderdelen van dit netwerk is om hun waarde en onderlinge relatie te kunnen bepalen. In veel gevallen vervullen componenten van dit netwerk verschillende functies. Zo ook in dit geval; hier vormen de Gasdam, Zeedijk en de Engelbertstraat essentiële foerageerroutes en vliegroutes voor de gewone dwergvleermuis. Omdat, op basis van de thans bekende onderzoeksgegevens, de relatie tussen de eventuele verblijfplaatsen in de gebouwen en de essentiële vliegroute niet in beeld gebracht kan worden is het niet mogelijk om deze volledig te beoordelen. Deze vliegroutes worden echter ook gebruikt om langs te foerageren; deze essentiële functie als foerageerroute wordt in dit besluit wel beoordeeld.

De in het plangebied gelegen bosjes vormen eveneens foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Aantasting van foerageergebieden, foerageerroutes en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de geplande kapwerkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis beschadigd, vernield of verstoord worden.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de bladzijden 34 tot en met 37 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan project herinrichting Hedwigepolder" van 12 juni 2013 (bijlage 2 bij dit besluit). De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

De kap van de bomen, en daarmee het verwijderen van de vliegroutes en foerageerroutes in het plangebied vindt gefaseerd plaats. De essentiële vliegroutes en foerageerroutes van de gewone dwergvleermuis blijven hierbij grotendeels intact. U stelt voor om aan de zuidkant van het plangebied, op de nieuwe waterkerende dijk, bomen aan te planten. De aan te planten bomen worden in 2014 aangeplant. Door deze maatregel wordt het verlies aan foerageerroutes opgevangen; het is echter onbekend of deze maatregel het verlies aan vliegroutes in voldoende mate opvangt.

Ter vervanging van het foerageergebied van de gewone dwergvleermuis wordt een strook ten zuiden van de Hertogin Hedwigepolder ingericht als natuurgebied en zal een groot deel van de bestaande en nieuwe dijkenstructuur beheerd worden als ruige kruidenvegetatie. Hiermee wordt het verlies van foerageergebied gedeeltelijk opgevangen. Daarnaast is het omliggende gebied geschikt als alternatief foerageergebied, zij het echter van mindere kwaliteit dan hetgeen er verdwijnt. Doordat de eerste jaren van de werkzaamheden nog niet geïnundeerd wordt, zal in het gebied voedselaanbod aanwezig blijven. Door het gefaseerd verwijderen van de vegetatie zal de populatie vleermuizen kunnen wennen aan de veranderende omstandigheden.

U zorgt ruim van tevoren voor een alternatief in de directe omgeving van het plangebied en het behoud van een tweetal essentiële foerageerroutes. Dit komt in kwaliteit en kwantiteit grotendeels overeen met datgene dat verdwijnt. Het is zeer aannemelijk dat het aangeboden alternatief direct in gebruik zal worden genomen. De functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen blijft dan ook gegarandeerd. Echter, ondanks deze maatregelen worden door de werkzaamheden toch voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verstoord. Immers, de soort wordt gedwongen om gebruik te maken het aangeboden alternatief. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis overtreden, zodat voor de werkzaamheden toch een ontheffing is vereist.

Hoewel u ruim van tevoren zorgt voor een alternatief in de directe omgeving van het plangebied en het behoud van een tweetal essentiële vliegroutes komt dit in kwaliteit en kwantiteit mogelijk niet overeen met datgene dat verdwijnt; de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis wordt dan mogelijk ook niet gegarandeerd. Omdat het onbekend is welke functies de gebouwen in het netwerk van de gewone dwergvleermuis vervullen kan er geen uitspraak gedaan worden over het effect op deze potentiële voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen door het volledig verwijderen van de vliegroutes.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

Echter, de essentiële vliegroutes van de gewone dwergvleermuis blijven echter grotendeels intact tot het moment dat bekend is welke de functies van de in het plangebied gelegen gebouwen voor de gewone dwergvleermuis vervullen. De functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen blijft voorlopig dan ook gegarandeerd. Echter, ondanks deze maatregelen worden door de werkzaamheden toch voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verstoord. Immers, de soort wordt gedwongen gebruik te maken het aangeboden alternatief. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis overtreden, zodat voor de werkzaamheden toch een ontheffing is vereist.

Voor de sloop van de gebouwen, waar zich mogelijk verblijfplaatsen bevinden, zal, zoals gezegd, een separate ontheffing aangevraagd worden nadat uit onderzoek gebleken is welke functies de gebouwen vervullen in het netwerk van de gewone dwergvleermuis. Op dat moment kan ook een definitieve uitspraak gedaan worden over de aanwezige vliegroutes, op dit punt, behoudens het onderdeel verstoren, wijs ik uw aanvraag af.

Door de betrekkelijke kleine aantallen van de gewone dwergvleermuis in het plangebied is het effect op de lokale populatie van de gewone dwergvleermuis in de regio echter gering. De gewone dwergvleermuis kent een redelijke verspreiding in de regio. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. In 2010 zijn rond een aantal van de in het plangebied gelegen bosjes met wat oudere bomen baltsplaatsen aangetroffen. Vermoedelijk zijn er enkele tientallen territoria aanwezig in het plangebied. De lijnvormige elementen in het plangebied vormen tevens vliegroutes en foerageergebied voor de ruige dwergvleermuis. Aantasting van foerageergebieden en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de geplande kapwerkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis beschadigd, vernield of verstoord worden.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de bladzijden 38 tot en met 41 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan project herinrichting Hedwigepolder" van 12 juni 2013. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften opgenomen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

U stelt voor om 16 kasten op te hangen ter vervanging van 4 locaties met elk maximaal 10 paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis. De ruige dwergvleermuis heeft een baltsroep die hij, al vliegend, ten gehore brengt. Het is dan ook onmogelijk om elk individueel dier te onderscheiden.

De paarverblijfplaats zelf is vrijwel onherkenbaar in het veld; de ruige dwergvleermuis is hierin een opportunist en gebruikt elke gelegenheid als paarverblijfplaats. Dit kunnen holten in bomen zijn, loshangende stukken schors, achter vogelhuisjes etcetera. Het is dan ook niet mogelijk om een exact aantal paarverblijfplaatsen aan te geven. Om de baltslocaties te mitigeren zal dan ook een veelvoud aan verblijfplaatsen moeten worden aangeboden. In de ontheffing treft u daartoe aanvullend voorschrift 16 aan. De door u voorgestelde vleermuis kasten zijn bovendien van het bolle type. De ruige dwergvleermuis heeft echter een voorkeur voor platte kasten met een nauwe binnenruimte van 2-2,5 cm. Daarnaast stelt u voor om 10% van de bomen in het nieuwe natuurgebied te ringen. Door het ringen van populieren ontstaan ook verblijfplaatsen voor de ruige dwergvleermuis. Losse stukken schors van dode of stervende bomen zijn geschikte paarverblijfplaatsen. Door de aard van dit type verblijfsplaats is een tamelijk grote dynamiek in het aantal en grootte van deze verblijfplaatsen aanwezig. Door het tijdig ringen van bomen zal, naast het ophangen van kasten, een voldoende aantal verblijfsplaatsen aanwezig blijven. De functionaliteit van de baltsplaatsen wordt daarmee gegarandeerd.

De kap van de bomen, en daarmee het verwijderen van de vliegroutes in het plangebied vindt gefaseerd plaats. U stelt voor om aan de zuidkant van het plangebied, op de nieuwe waterkerende dijk, bomen aan te planten. De aan te planten bomen worden in 2014 aangeplant.

Ter vervanging van het foerageergebied van de ruige dwergvleermuis wordt een strook ten zuiden van de Hertogin Hedwigepolder ingericht als natuurgebied en zal een groot deel van de bestaande en nieuwe dijkstructuur beheerd worden als ruige kruidenvegetatie. Hiermee wordt het verlies van foerageergebied gedeeltelijk opgevangen. Daarnaast is het omliggende gebied geschikt als alternatief foerageergebied, zij het echter van mindere kwaliteit dan hetgeen er verdwijnt. Doordat de eerste jaren van de werkzaamheden nog niet geïnundeerd wordt, zal in het gebied voedselaanbod aanwezig blijven. Door het gefaseerd verwijderen van de vegetatie zal de populatie vleermuizen kunnen wennen aan de veranderende omstandigheden.

Hoewel u ruim van tevoren zorgt voor een alternatief foerageergebied, een alternatieve vliegroute en alternatieve baltsplaatsen in de directe omgeving van het plangebied komt dit in kwaliteit en kwantiteit niet overeen met datgene dat verdwijnt; de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis wordt dan ook niet gegarandeerd.

Het is zeer aannemelijk dat de aangeboden alternatieven direct in gebruik zullen worden genomen. Echter, doordat het aantal verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes kwantitatief en kwalitatief sterk afneemt wordt de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen niet gegarandeerd.

Door de betrekkelijke kleine aantallen van de ruige dwergvleermuis in het plangebied is het effect op de lokale populaties van de ruige dwergvleermuis in de regio echter gering. De ruige dwergvleermuis kent een redelijke verspreiding in de regio.

De gunstige staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Veldspitsmuis

De aanwezigheid van de veldspitsmuis is aannemelijk gemaakt aan de hand van het onderzoek van braakballen van de kerkuil op de Gasdam. In deze braakballen zijn resten van de veldspitsmuis aangetroffen. Omdat het aannemelijk is dat de kerkuil in de Hertogin Hedwigepolder foerageert; is hiermee tevens het voorkomen van de veldspitsmuis zeer aannemelijk. De veldspitsmuis is een soort die daarnaast moeilijk vast te stellen is door middel van veldonderzoek. Daarnaast zijn de in het plangebied aanwezige biotopen beoordeeld op hun geschiktheid als leefgebied voor de veldspitsmuis. Het gebied is marginaal geschikt voor de soort. Door de werkzaamheden zal het gehele plangebied, met uitzondering van de dijkluchamen, ongeschikt worden als leefgebied voor de veldspitsmuis.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken, stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de bladzijden 31 tot en met 33 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan project herinrichting Hedwigepolder" van 12 juni 2013. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

U stelt voor om de dijktafsluitingen van de Hedwigedijk waar geen werkzaamheden aan worden uitgevoerd te optimaliseren voor de veldspitsmuis door vanaf 2014 een beheer te voeren gericht op het ontwikkelen van kruidenvegetaties en struwelen. Daarnaast wordt in 2014 in een strook ten zuiden van de nieuwe Scheldedijk een natuurgebied ingericht waarin ook leefgebied voor de veldspitsmuis is voorzien. U creëert hiermee ruim voorafgaand aan de ingreep voldoende alternatieven in de directe omgeving van het plangebied, welke in kwaliteit en kwantiteit overeenkomen met datgene dat verdwijnt. Daarnaast worden vanaf 2016 de binnendijkse gebieden, gelijktijdig met de werkzaamheden, geschikt gemaakt als leefgebied voor de veldspitsmuis.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

Het is voldoende aannemelijk dat het aangeboden alternatief direct in gebruik zal worden genomen. De functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen blijft dan ook gegarandeerd. Echter, ondanks deze maatregelen worden door de werkzaamheden toch voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de veldspitsmuis verstoord. Immers, de soort wordt gedwongen om zijn huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- en verblijfplaats van de veldspitsmuis overtreden, zodat voor de werkzaamheden toch een ontheffing is vereist.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

De veldspitsmuis komt in Zeeuws Vlaanderen en Vlaanderen op diverse plaatsen algemeen voor. De soort blijft ook in het gebied aanwezig. Het is mogelijk dat er een dip in de populaties zal ontstaan als gevolg van de werkzaamheden; deze dip zal echter beperkt en tijdelijk van aard zijn. De gunstige staat van instandhouding van de veldspitsmuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

De buizerd, kerkuil en de ransuil

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de buizerd, kerkuil en de ransuil vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vaste rust- of verblijfplaatsen van deze soorten.

De buizerd, kerkuil en de ransuil zijn in het plangebied aangetroffen. In het plangebied zijn 4 nesten van de buizerd, 1 van de kerkuil en 2 van de ransuil vastgesteld. Door de werkzaamheden kunnen alle territoria worden beschadigd, vernield of verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken, stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de bladzijden 21 tot en met 29 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan project herinrichting Hedwigepolder" van 12 juni 2013. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

U stelt voor om gefaseerd te werken; waarbij de locaties waar zich nesten bevinden in 2019 aangetast worden. In de eerste fase wordt het plangebied onaantrekkelijk gemaakt voor vogels; hierbij blijven de nestlocaties en het foerageergebied van de buizerd, kerkuil en de ransuil echter onaangetast. Daarnaast stelt u voor om in de vogelkijkhut, het bezoekerscentrum in Emmadorp en het zomerverblijf aan het eind van de Gasdam voor de kerkuil 3 nestkasten te plaatsen om zodanig het succes van hervestiging te vergroten. Voor de ransuil worden in 2016 drie kunsthorsten geplaatst in bomen aan de nieuwe Scheldedijk. Als laatste stelt u voor om het verlies aan foerageergebied van de buizerd, kerkuil en de ransuil te vervangen in het natuurgebied aan de zuidzijde van de Scheldedijk door de aanplant van struweel en het realiseren van een ruigtestrook met afwisselend droge en natte delen. De omgeving biedt voldoende alternatieve nestbomen voor de buizerd welke direct beschikbaar zijn. Hiermee zorgt u voor voldoende alternatieve nestgelegenheden die in kwantiteit en kwaliteit vergelijkbaar zijn met hetgeen er verdwijnt.

De voorzieningen worden daarnaast ruim van tevoren aangeboden waardoor de kans dat de alternatieven geaccepteerd worden groter is. Het is dan ook voldoende aannemelijk dat de alternatieven in gebruik genomen zullen zijn op het moment dat de werkzaamheden aan de nestlocaties plaats vinden. Het foerageergebied dat door de werkzaamheden verdwijnt is niet essentieel voor het voortbestaan van de nestlocaties. Zowel de buizerd, kerkuil als de ransuil hebben een territorium dat zich verder dan de Hertogin Hedwigepolder uitstrekt.

De functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen blijft dan ook gegarandeerd. Echter, ondanks deze maatregelen worden door de werkzaamheden toch voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de buizerd, kerkuil en de ransuil verstoord. Immers, de soorten worden gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- en verblijfplaats van de buizerd, kerkuil en de ransuil overtreden, zodat voor de werkzaamheden toch een ontheffing is vereist.

De buizerd komt tamelijk algemeen voor in de regio; de kerkuil en de ransuil komen, zij het minder talrijk, verspreid over de regio voor. Er is echter geen sprake van een wezenlijke invloed op de populaties van de buizerd, kerkuil en de ransuil, de soorten blijven in het gebied aanwezig. De gunstige staat van instandhouding van de soorten kom niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belangen: "de bescherming van flora en fauna"; "de volksgezondheid of openbare veiligheid"; "dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten" en "de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling".

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

Voor soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrictlijn kan, als de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust of verblijfplaats niet gegarandeerd kan worden, alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Habitatrictlijn. Het door u aangevraagde belang "de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling" is niet genoemd in de Habitatrictlijn. De aanvraag is daarom voor deze soorten uitsluitend beoordeeld op grond van het belangen "de bescherming van flora en fauna"; "de volksgezondheid of openbare veiligheid" en "dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten".

Voor vogels kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Vogelrichtlijn. De door u aangedragen belangen "dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten" en "de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling" zijn niet genoemd in de Vogelrichtlijn. Deze belangen kunnen in dit geval echter wel aan de ontheffingverlening ten grondslag liggen, er is immers geen sprake van verstoring met wezenlijke invloed.

Bescherming flora- en fauna

Ontwikkelen van intergetijdengebied in de Hertogin Hedwigepolder voorziet in een uitbreiding van het bestaande natuurgebied "Het verdrongen land van Saefthinghe". Samen met het in Vlaanderen gelegen noordelijk gedeelte van Prosperpolder ontstaat een aaneengesloten natuurgebied "Groot Saefthinghe". Door de ligging van het gebied in het brakke gedeelte van het estuarium krijgt het gebied een grote ecologische waarde.

In 2006 is het Natura 2000 doelendocument gereed gekomen. Natura 2000 gebied 122 bestaat uit de Westerschelde en de Saefthinge als intergetijde gebied. Als kernopgave voor alle grote wateren, waaronder de Westerschelde en de Saefthinge, geldt dat behoud of herstel van ruimtelijke samenhang tussen geulen, ondieptes, platen en kwelders (of schorren) en de bijbehorende sedimentatie- en erosieprocessen van groot belang zijn. Met name in de Delta geldt dat voor een aantal gebieden ten gevolge van eerdere ingrepen ten bate van veiligheid tegen overstromen de huidige sedimentatie- en erosieprocessen hierdoor bepaald zijn. Voor de Westerschelde en Saefthinge zijn afspraken gemaakt over 600 hectare nieuwe estuariene natuur.

Voor vogels in het bijzonder geldt dat voldoende rust en ruimte om te foerageren en voldoende hoogwatervluchtplaatsen van groot belang zijn.

Voor het natura 2000 landschap Noordzee, Waddenzee en Delta zijn 19 kernopgaven geformuleerd. Met betrekking tot open water zijn kernopgaven geformuleerd voor:

- Permanent overstroemde zandbanken en de daarbij behorende fauna (inclusief mosselbanken);
- Behoud van kwaliteit van het leefgebied van zeezoogdieren;
- Behoud van de foerageerfunctie voor visetende vogels.

Met betrekking tot zoet-zoutovergangen geldt:

- Verbetering van de kwaliteit van het estuarium Westerschelde en behoud van de kwaliteit Eems-Dollard (onderdeel van Waddenzee);
- Een grensoverschrijdende opgave met Duitsland en Vlaanderen voor de trekvis fint.

In 2009 is het natura 2000 gebied Westerschelde en Saefthinge door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit aangewezen. Hierbij zijn de volgende algemene doelen vastgesteld:

- De bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
- De bijdrage van het Natura 2000- gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie die zijn opgenomen in Bijlage I of bijlage II van de habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- De natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en de functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
- De op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Tevens is ten aanzien van het habitatype H1130, Estuaria vastgesteld dat het gebied een opgave kent voor de uitbreiding van de oppervlakte en de verbetering van de kwaliteit. De staat van instandhouding van dit habitatype is zeer ongunstig. Als gevolg van menselijke ingrepen is de oppervlakte (hoogdynamisch) diep water in de Westerschelde sterk toegenomen, waarbij de overgangen naar (laagdynamische) ondiepere delen steil zijn geworden. Voor de Westerschelde houdt kwaliteitsverbetering in: herstel van de afwisseling aan diverse deelecosystemen (laagdynamische en hoogdynamische, diepe en ondiepe, zoete en zoute delen en geleidelijke overgangen tussen al deze deelsystemen) met de bijbehorende hoge biodiversiteit. De kwaliteitsverbetering komt ook ten goede aan de instandhoudingdoelstellingen voor de belendende schorren. Voor dit gebied is behoud van het meergeulenstelsel en uitbreiding van de oppervlakte met laagdynamische delen (droogvallende platen en ondiepe wateren) noodzakelijk voor de kwaliteitsverbetering en duurzaam voortbestaan. Daarnaast is behoud van de zoet-zout gradiënt binnen een min of meer stabiel traject van belang, evenals behoud van geleidelijke overgangen naar schorren en duintjes.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

De volksgezondheid of openbare veiligheid

Het aaneengesloten natuurgebied "Groot Saeftinghe" dat ontstaat na de werkzaamheden zal een bijdrage leveren aan de veiligheid tegen overstromen door dissipatie van de vloedgolf.

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor de toekomst is de instandhouding van het meergeulensysteem in de Westerschelde, met zijn kenmerkende overgangen tussen platen, slikken, geulen en ondiep water uitgangspunt van beheer. De vaarweg naar Antwerpen is geoptimaliseerd, waarbij een evenwicht gevonden is tussen de financieel-economisch verantwoorde inspanning voor baggeren en storten, en het duurzaam instandhouden van het bij de Westerschelde behorende meergeulensysteem met de voor het estuarium kenmerkende habitats, die een blijvende biodiversiteit garanderen.

Een gezond en ecologisch beheerd watersysteem in de Westerschelde geeft de randvoorwaarden voor het menselijke gebruik zoals vaargeulverruiming en – onderhoud, visserij, zandwinning en recreatie. Dit systeem wordt gekenmerkt door een meergeulensysteem met hoofd- en nevengeulen, en door ecologisch waardevolle gebieden zoals laagdynamische slikken, schorren in diverse ontwikkelingsstadia, ondiepwatergebieden en, naast steile oevers, ook geleidelijke plaat- en geulovergangen. Om bovengenoemde maatschappelijke doelstellingen te halen is het derde memorandum van overeenstemming tussen Nederland en Vlaanderen met betrekking tot de onderlinge samenwerking ten aanzien van het Schelde estuarium getekend op 11 maart 2005.

Het uitvoeren van projecten langs de Westerschelde ter realisatie van een robuuste natuur voor de instandhouding van het Schelde estuarium en de natuurlijkheid van het ecosysteem maakt deel uit van deze afspraken. Uitsluitend de maatregelen die gemoeid zijn met het ontpolderen van de Hertogin Hedwigepolder worden bekostigd door Vlaanderen. Hoewel alternatieven, waarover later meer, onderzocht zijn is de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder voor Nederland een betaalbare maatregel en iedere andere maatregel buitengewoon kostbaar.

Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat de belangen 'de bescherming van flora en fauna'; 'de volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' voldoende onderbouwd zijn om de negatieve effecten op beschermde dier- en plantensoorten, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, rechtvaardigen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

Ruimtelijke inrichting en ontwikkeling

Daarnaast worden de werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project "Inrichting Hertogin Hedwigepolder" geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populatie van de strikt beschermde soort. Door de maatregelen die door u worden genomen worden de negatieve effecten zoveel als mogelijk geminimaliseerd waardoor er sprake is van zorgvuldig handelen zoals is genoemd in Besluit vrijstellingen van de Flora- en faunawet.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

**Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155**

Andere bevredigende oplossing

Bij het uitwerken van de keuze om de rivier meer ruimte te geven bleek dat dit in de Westerschelde uit een oogpunt van versterking van habitatvormende processen het best plaats kan vinden door middel van het terugleggen van dijken in polders langs de oevers van de Westerschelde.

In de ontwikkelingsschets 2010, het Memorandum van Overeenstemming en het Scheldeverdrag uit 2008 heeft zowel de Nederlandse als de Belgische overheid zich gecommitteerd aan het ontpolderen van minimaal 440 hectare in de Hertogin Hedwigepolder en het noordelijk gedeelte van de Prosperpolder. In 2006 heeft de Commissie Maljers onderzocht of het mogelijk is om de doelstellingen uit de verdragen te realiseren zonder daarbij de Hertogin Hedwigepolder te ontpolderen. Hierbij zijn 55 alternatieven, aangedragen door personen of instellingen, onderzocht. Uit deze alternatieven is geen bruikbaar alternatief naar voren gekomen. In 2008 heeft de commissie Nijpels zich nogmaals gebogen over de problematiek en vijf kansrijke alternatieven in het gebied van de Westerschelde onderzocht:

1. Grote ontpoldering Zimmermanpolder en een gedeelte van de Fredericapolder;
2. Gecontroleerd gereduceerd getij in de Zimmermanpolder en de Fredericapolder (geen ontpoldering);
3. Ontpoldering Molen- en Perkpolder, plus aanvullende maatregelen kreekherstel;
4. Meerdere kleine ontpolderingen plus aanvullende maatregelen kreekherstel;
5. Natuurherstel met gecontroleerd gereduceerd getij, plus aanvullende maatregelen kreekherstel (geen ontpoldering).

Indien één van deze alternatieven gekozen zou zijn dan zou afstemming met Vlaanderen en de Europese commissie nodig zijn geweest. Dat zou een aanpassing van het Verdrag met Vlaanderen vereist hebben, waarvoor afstemming tussen beide landen noodzakelijk zou zijn geweest. Daarnaast zou, zeker indien niet voor ontpolderen gekozen zou zijn, afstemming met de Europese Commissie wenselijk zijn geweest. De Europese Commissie heeft echter te kennen gegeven welwillend te kijken naar eventuele alternatieven en bijbehorende argumentatie.

De commissie Nijpels heeft echter ook andere aangedragen alternatieven buiten het gebied van de Westerschelde onderzocht:

1. Een zout Volkerak-Zommeer met getijde;
2. Getijde realiseren in het Grevelingenmeer;
3. Getijde realiseren in het Haringvliet;
4. Getijde realiseren in het Veerse meer;
5. Oplossen zandhonger Oosterschelde;
6. Herstellen van het Lauwersmeer estuarium;
7. Herstelmaatregelen in het Eems-Dollard estuarium.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat deze alternatieven geen reële alternatieven vormen voor de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder.

De Commissie Nijpels komt tot de conclusie dat het ontpolderen van de Hertogin Hedwigepolder de best denkbare maatregel is. Hierbij is de commissie van mening dat er niet lichtvoetig omgesprongen kan worden met de verplichting, in diverse verdragen met Vlaanderen vastgelegd, om de Hertogin Hedwigepolder te ontpolderen.

In het op 29 oktober 2012 gepresenteerde regeerakkoord "Bruggen slaan" heeft de Nederlandse regering besloten de volledige ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder zo spoedig mogelijk ter hand te nemen. Met de ontpoldering is het pakket natuurherstelmaatregelen in overeenstemming met het tussen het Vlaams Gewest en Nederland gesloten Verdrag betreffende de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium.

Op 21 december 2012 heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over de maatregelen met betrekking tot de ontpoldering van de Hertogin Hedwigepolder, als onderdeel van het Natuurpakket Westerschelde. Hiermee is het voldoende aangetoond met het voorgestelde plan dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155

Beroep

Onderhavig besluit ligt daags na de dag waarop het besluit bekend is gemaakt – tezamen met het rijksinpassingsplan en de overige uitvoeringsbesluiten – gedurende zes weken ter inzage op de bovengenoemde locaties. De stukken zijn ook te raadplegen op de website www.zeeland.nl/verkort/hedwige.

Gedurende zes weken na de dag waarop het besluit bekend is gemaakt (door het coördinerend orgaan) kan tegen het besluit beroep worden aangetekend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State door:

- Belanghebbenden die hun zienswijzen over het besluit tijdig kenbaar hebben gemaakt;
- Belanghebbenden die kunnen aantonen dat zij redelijkerwijs niet in staat zijn geweest om tijdig een zienswijze in te dienen;
- Belanghebbenden die bezwaren hebben tegen de aanpassingen en wijzigingen die ten opzichte van het ontwerpbesluit zijn aangebracht.

Wij wijzen u erop dat het instellen van beroep niet de werking van het besluit schorst. Indien u beroep aantekent, kunt u tevens een verzoek om voorlopige voorziening indienen bij de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Beroepschriften en verzoeken om een voorlopige voorziening kunnen op de volgende wijze bij de Raad van State worden ingediend:

- Digitaal loket (alleen voor burgers): <https://digitaaloket.raadvanstate.nl>;
- Schriftelijk: Postbus 20019, 2500 EA Den Haag;
- Fax: 070 - 365 13 80

In het beroepschrift neemt u ten minste op uw naam, uw adres, de datum, tegen welk besluit u beroep instelt (zo mogelijk een kopie meezenden) en alle beroepsgronden. Het beroepschrift dient te worden ondertekend. Zowel voor het indienen van beroep als voor het indienen van een verzoek om voorlopige voorziening dienen griffierechten te worden betaald. De Afdeling beslist in eerste en enige instantie over de ingestelde beroepen. Actuele informatie kunt u vinden op de website van de Raad van State www.raadvanstate.nl.

De Crisis- en Herstelwet is van toepassing op dit project. Deze wet bevat een aantal bijzondere procedurele bepalingen voor de beroepsprocedure. Dit heeft onder andere tot gevolg dat:

- a. de beroepsgronden in het beroepschrift moeten worden opgenomen;
- b. het beroep niet-ontvankelijk wordt verklaard, indien binnen de beroepstermijn geen gronden zijn ingediend, en
- c. deze na afloop van de beroepstermijn niet meer kunnen worden aangevuld.

Zij, die een beroep hebben ingesteld, worden verzocht een afschrift van het beroepschrift te zenden aan de Staatssecretaris van Economische Zaken, per adres Provincie Zeeland, Postbus 165, 4330 AD, Middelburg.

Ten behoeve van dit project is de Beleidsregel schadevergoeding Rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder vastgesteld.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155

De behandeling en beoordeling van aanvragen voor schadevergoeding of nadeelcompensatie in verband met de uitvoering van het project- en Rijksinpassingsplan Hertogin Hedwigepolder vinden conform deze beleidsregel plaats.

Hoogachtend,

Sharon A.M. Dijkma
Staatssecretaris van Economische Zaken

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2013/0155